

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Selenburgova ul. 6/II

DELAVEC

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Izhaja 1. in 15. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.— Za člana
ne izvod po 1/10 Din.

Oglaš po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni
z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije so poštne proste.

K volitvam.

Tudi mi moramo napisati nekaj misli k volitvam.

Najprej bomo podčrtali, da ni bilo nikdar vse eno, ali je imelo naše delavstvo v parlamentu jako zastopstvo, ali pa nobenega. Posebno pa ni vseeno pri našem sedanjem položaju. Borba za pravice železničarjev, monopolcev in vseh onih delavskih kategorij, ki imajo za gospodarja državo — ne sme se pozabiti, da spada v naši državi sem tudi večina rudarjev — je bila preteklo leto težja, kakor kdaj koli poprej.

Tozadevno bo stal bodoči parlament, oziroma bodoča vlada pred nebroj važnimi vprašanji. Monopolci in delavsko oboje na železnicah čakajo še vedno na ureditev svojega službenega razmerja. Rudarji bodo dobili nov rudarski zakon. Gorje jim, ako postane načrt, ki so ga tozadevno rudarske oblasti izdelale zakon. Ta zakon bi končno veljavno razveljavil za rudarje vso socialno-politično zakonodajo, ki nam je ostala ohranjena iz boljših časov. Tudi o pravilniku za bratovske skladnice, o katerem govorimo na drugem mestu, pade v novem parlamentu odločitev. A ne samo za zgoraj imenovane delavske kategorije, za vse delavstvo bodo padle v bodočem parlamentu važne odločitve.

Skoro nobenega dvoma ne more biti več, da se bode sililo s podvojeno silo na revizijo zakona o zavarovanju delavstva. Nevarnost, da bo pomenila ta revizija tudi poslabšanje, je velika. Kaj bo v tem slučaju z edino lepo pridobitvijo na tem polju, ki nam jo je prinesla povojna doba vsaj na papirju, z zakonom o zavarovanju za onemoglost in starost?

Pripravlja se nov obrtni red. S tem obrtnim redom pripravljajo indirektni udarec proti zakonu o zaščiti delavcev. Tako stojimo zakonodajno pred vrsto težkih in važnih nalog. Ni vseeno, ali bo reševal te naloge delavstvu sovražen ali delavstvu priazen parlament, zlasti ni vseeno, ali bodo imele delavske organizacije v njem svoje zastopnike ali ne.

Parlament ni samo zakonodajno telo. On je tudi organ, ki ureja državno gospodarstvo. Dobro ali slabo državno gospodarstvo pa odloča tudi o procvitu ali propadanju privatnih industrij in s tem o dobrobitu delavstva.

Velikopotezna stanovanjska politika bi dala tisočim stavbinskih delavcev, ki jih tare že leta brezposelnost, dela in zaslužka. V tem slučaju bi naše cementarne v Mojstrani in na Zidanem mostu, naše opekarne, naše kovinske industrije, ki so v zvezi z gradbeno podjetnostjo ne stale več.

Odločna borba proti oderuškim obrestim in za ustajenje naše valute bi bila nujno potrebna, da se zaustavi gospodarsko propadanje, ki ruši vedno hujše temelje našega blagostanja. Vse to mora biti rešeno, ako naj dobe naše strokovne organizacije možnost za uspešnejše delo.

Zato ne ve kaj govori, kdor pravi, da je vseeno, ali imamo v parlamentu kakega zastopnika, ali pa nobenega. Tudi par delavskih poslancev bo v parlamentu mnogo pomenilo. Zakaj tudi med meščanskimi strankami bo mnogo poslancev, ki bi postopali napram delavskim težnjam manj sovražno, kakor nastopajo, ako bi njih upravičenost prav poznali.

Meščanske stranke pa se za delavstvo ne brigajo, njih voditelji so o delavskih težnjah popolnoma nepoučeni. Zato nam morajo dati te volitve delavsko parlamentarno zastopstvo.

Ker ta delegacija po številu ne bo jaka — mora biti vsak njen član cel moč, kojega vpliv bo šel daleč preko njegovega glasu. Slovensko delavstvo se tega položaja še premalo zaveda. Ono ne ve, kako živimo še od ostankov pridobitev, ki jih je izvojevalo slovensko delavstvo, ki pa jih utegne slovensko delavstvo zaigrati, ako ne napravi v svojih vrstah obračuna z demagogijo in razkoli.

Odgovor rudarjev.

Zadnjič smo poročali v »Delavcu« o novem pravilniku za zavarovanje rudarjev.

Iz našega poročila so naši čitatelji razvideli, da je ta pravilnik tak, da ga delavstvo ne more mirno sprejeti. Ta pravilnik daje v odborih bratovskih skladnic podjetnikom večino, upravo pa jim popolnoma izroča. Razven tega pa uvaja popolnoma nesprejemljivo starostno zavarovanje.

Zakaj je to starostno zavarovanje nesprejemljivo?

Zato, ker izgubi rudar vse pravice iz tega zavarovanja, celo svoje vplačane prispevke, ako mora službo za dalje kakor 6 mesecev prekiniti. To zavarovanje daje podjetnikom možnost, da spravljajo z odpovedmi rudarje ob pridobljene pravice.

Vse to uvaja novi pravilnik v nasprotju s tudi za rudarje veljavnim zakonom o zavarovanju delavcev, ki določa sicer manjše rente, kakor ta pravilnik, zato pa ima taka določila, da ne more teh rent noben podjetnik vzeti.

Kako dolgo so se delavske organizacije proti temu pravilniku že borile?

Že dalje kakor eno leto. Delavske zbornice so se proti njemu ostro izrekle. Vsled tega je čakal ta pravilnik že od 1. februarja 1924 v ministrstvu za šume in rude in se ni izdal.

Dne 17. novembra 1924 je bil predsednik Delavske zbornice s. Melhijor Čobal v Beogradu in interveniral pri ministru za šume in rude, da bi se ta pravilnik ne izdal prej, predno bi se zaslišale za mnenje prizadete delavske organizacije.

Prišla pa je volilna borba in neodgovorni činitelji so podtaknili ta pravilnik ministru v podpis.

Takrat je bil čas, da je spregovorilo delavstvo.

Na poziv Unije slovenskih rudarjev, Saveza metalcev in Strokovne komisije je protestiralo delavstvo na sijajno obiskanih protestnih shodih proti temu postopanju in proti pravilniku samemu.

Sijajno so pokazali svojo delavsko in razredno zavest vsi rudarski in kovinarski kraji. Na čelu proletarske Trbovlje, kjer se je zbralo na protestno manifestacijo nad

1500 rudarjev.

Tudi rudarske garde v Zagorju in Hrastniku, Prevaljah, Homcu in Črni so izvršile v polni meri svojo proletarsko dolžnost. Kovinarji na Jesenicah so nabito napolnili dvorano pri Jelenu, kakor že dolgo ne.

Tudi v Jesenicah so čutili vkljub tudi tam obstoječim političnim razlikam, da je treba ob takem napadu enotnosti. Na čelu tistih, ki so to čutili, je bil s. Jeram, kojega ugled na Jesenicah radi tega ni trpel. Lojalno moramo priznati, da so storili ob tej priliki tudi delavci iz narodnosocialnih in krščansko-socialnih vrst s svojimi voditelji vred svojo proletarsko dolžnost.

Pod tisočim te sijajne odporne akcije se odpirajo celo demokratom samim oči. Celo oni pričenjajo uvidevati, da so bili varani, da so napravili s pravilnikom slabo volilno agitacijo in da je odpor delavstva upravičen.

Tako je kronana naša protiakcija z lepim moralnim uspehom, in če Bog da, ta pravilnik, ki je zaenkrat še protizakonit pravilnik, v tej obliki in brez izprememb ne more računati na potrditev parlamenta.

Samo od ene strani smo dobili ob tej priliki strele v hrbet.

To sramoto je napravilo proletariatu delavstvo iz Mežice. V opravičilo moramo povedati, da tudi to delavstvo ni samo zakrivilo te sramote.

Njegovo postopanje je naravna posledica tega, da je tamošnji učitelj Moederndorfer razbil mežiško podružnico Unije slovenskih rudarjev in na javnem shodu trdil: »Kaj rabite zveze z ostalim delavstvom, z ostalimi rudarji, z internacionalo! Vse to so fraze!« — Delavci so verjeli in sledili ter razbili podružnico Unije, namesto nje pa postavili Skupni dom, ki nima na nobeno stran potrebnih strokovnih zvez.

Zato so ostali v usodnem trenutku nepoučeni in so bili edini v Sloveniji, ki so šli nakanam kapitalizma na lim. Unija rudarjev je naročila vkljub temu, da v Mežici nima svojih članov, da naj gre njen tajnik s. Arh ne samo v Črno, ki je ostala rudarski organizaciji zvesta, temveč tudi v Mežico, ki ji je postala nezvesta, in naj mirno, brez vsake postranske agitacije, stvarno obrazloži ta pravilnik, kakor so naši govorniki po vseh krajih storili. Učitelj Moederndorfer je bil proti shodu v Mežici. In še v Črno je poslal pismo, iz katerega prinašamo začetek; ki se nanaša na protestno akcijo. To pismo se glasi:

»Sodrug Grabner in Štern!

Arh ponuja protestno zborovanje radi zavarovanja delavcev. Mežica je to odklonila, ker je to sama krinka, da bi prišli gg. Korunovci do besede. Če hočejo, naj skličejo javen političen shod. Kak protest oddajati v tej zadevi je nemogoče.

V »Socialistu« kritizira Čobal to zavarovanje sedaj, poprej pa je je pozabil kot »strokovnjak« pripraviti. Unija hoče protestno zborovanje. Krušič je predsednik II. rudarske skupine, pa je tudi poprej pozabil pripraviti materijal. Niti nihče ni obvestil članov naše Bratovske skladnice, da bi protestiral in ne sprejel tega zakona.

Občni zbor bratovske skladnice ga je sprejel. Sedaj pa naj tisti člani protestirajo, proti samim sebi. Pref bi moralo to biti, drugače je Čobalova

kompanija enkrat zmožna reči: Koroški trepi, glasujejo za in proti.« —

Mi take psovke na naše koroške sodruge ne bi bili v stanu napisati. Ponovno pa povdarjamo, da je izdelovala pravilnik rudarska oblast, ne delavske organizacije. Da stoje delavske organizacije proti njemu že leto dni v borbi. Da so stopile v tej borbi pred javnost v trenutku, ko je postalo to potrebno in koristno.

Ponavljamo, da ne prepozno, ker pravilnik še ni zakon, temveč bo moral priti še pred skupščino. Ponavljamo končno, da so dobile vse podružnice Unije takoj okrožnico proti pravilniku.

Če je bila Mežica slabo poučena, je bila slabo poučena zato, ker je šel učitelj Moederndorfer razbijati rudarski strokovni pokret, čeprav so se strokovne organizacije od zadnjega kongresa sem pošteno trudile, da bi ne dale za to povoda.

Kongres ujedinenja.

Konec.

Poslovanje tajništva se je vršilo v glavnem: a) posredovanje za delo, b) posredovanje za hranarino, c) posredovanje za stanovanje in podobno ter sploh v stvareh, ki spadajo pod socialno zakonodajo. Tajništvo je posredovalo pred sodiščem v zadevah prestopka obrtnega reda in zakona o zaščiti delavcev. Tajnik je vršil tudi poročevalsko službo s tem, da je opisoval dogodke v tovarnah, javnih korporacijah v delavskem tisku in sicer v »Delavcu« in »Napreju«. Nadalje je bil tajnik vsak čas v pisarni z raznimi nasveti na razpolago. Vršil je posle za ujedinenje, katero se danes izvršuje. Opisal je priprave do zidanmoške konference, katere je dala temelj za ujedinenje. — Naša organizacija šteje danes 6 podružnic in 420 članov. Tekom leta je pristopilo 240 članov v našo organizacijo. Poročilo tajnika se vzame soglasno na znanje. — Blagajniško poročilo je podal s. Ivan Vrečer. Iz tega poročila smo posneli: Dohodkov je bilo od 1. marca do 30. nov. 1924 54.919.51 Din na prispevkih in pristopninah. Izdatki 41.304.92 Din (izdatki za tiskovine, upravo, opravo, agitacijo in plače). Čisto premoženje znaša 13.614.59 Din. Iz tega sledi, da je organizacija aktivna, vzlic velikanski krizi, v kateri se nahajamo. V imenu nadzorstva je podal s. Sterbal poročilo ter predlagal absolutorij. Sprejeto. Točka »mezna politika« je bila obravnavana skupno; poročal je s. V. Haramina iz Zagreba. Njegov obširen referat bomo priobčili posebej. Takoj za tem je s. Leskošek predlagal kongresu deklaracijo zidanmoške konference z dne 26. oktobra 1924. Kongres je deklaracijo ujedinenja soglasno sprejel. Takoj na to je dal s. Cof deklaracijo na glasovanje svojemu kongresu, kateri jo je istotako soglasno sprejel. Na to se je zborovanje prvega dne zaključilo. Zvečer istega dne se je vršila v Narodnem domu gledališka predstava, katero je priredil Dramatični odsek »Svobode« v Celju na čast delegatom ujedinevalnega kongresa »Zvestoba«. Pri tej prireditvi je nastopil zopet celjski pevski zbor »Naprej« in tamburaški zbor gasilnega društva iz Gaberja. V imenu Delavske, telovadne in kulturne enote je pozdravil občinstvo in delegate ter goste s. Alojzij Leskošek s sledečim nagovorom: »Ob priliki ujedinevalnega kongresa strokovnih organizacij v Celju si je štel naše kulturno društvo v čast, pozdraviti delegate in jim pokazati naše kulturno delo na odru, na katerem bodo nastopali sami delavci. Mi gledamo z velikim zanimanjem na vaše ujedinenje, ker vemo, da ste vi, delegati, nositelji ideje klasne borbe proletarijata, vemo dalje, da je vaša borba tudi naša borba, katere gre za tem, da delavsko mladino rešimo od kapitalistične zapeljavanja, da ne bo naša mladina delala več štafaže meščanskim strankam, to je predvsem »Sokolom« in »Orlom« ob času, ko se njihovi očetje nahajajo v ljuti borbi za svoj obstanek ter za zboljšanje socialne zakonodaje. Pozdravljam vas ne le kot Slovenec, Hrvate in Srbe, ampak kot borce socialistične razredne ideje. Vaš kongres ujedinenja naj rodi sadove, da se bo zamogel proletarijat osvoboditi materijelno in duševno ter upamo, da nam bodete na tej poti pomagali.« (Burno in dolgotrajno odobravanje in ploskanje.)

Dne 8. decembra se je vršilo dopoldne javno zborovanje strokovnih organizacij, na katerem je poročal s. Vilim Haramina. Njegov izborni in dobro izdelan referat bomo prihodnjič objavili. Za njim je govoril kratko s. Beker, sekretar ORSJ iz Zagreba, kateri je zboru sporočil, da sta oba kongresa SDU in ODKD dne 7. dec. sklenila ujedinenje ter likvidiranje svojih društev. Zbor je vzel sklep ujedinenja z velikim navdušenjem na znanje. Sodrug Reje

je apeliral na zborovalce za stvarno delo, da ne ostane ujedinenje samo na papirju, marveč da se gre takoj na delo in da se dejanski izvede. Na to je govoril s. Leskošek, kateri je povdarjal idejne skupnosti z ozirom na taktiko in principe. Skupna organizacija stoji na stališču razredne borbe. Osvaja vzgojo članstva s socialističnim naukom, kajti le z znanstvenim socializmom je mogoče spraviti delavstvo do razredne zavesti. To delo je tembolj potrebno pri nas v Sloveniji, ker je naše delavstvo zastrupljeno s klerikalizmom, ki mu obeta rešitev po smrti. — Na to je s. Lebič zaključil dopoldansko zborovanje. Končno se je še s. Mavrič prijavil k besedi in se celjski »Svobodi« najiskrenejše zahvalil za časten sprejem delegatov in za krasno ter poučno prireditev na odru.

Pri nadaljevanju ujedinevalnega kongresa SDU, ODKD in ORSJ popoldne ob 13. uri je bil izvoljen za predsednika s. V. Haramina in ss. Beker in Rejc za zapisnikarja. Dnevni red konference je bil: Nadaljevanje razpravljanja o zidanih deklaracijah z dne 26. oktobra 1924. Po izvršeni formalnosti so se izvolili člani v Savezno upravo (centralo v Zagrebu ORSJ) ss. Valentin Lebič in Ivan Vrečer (SDU) ter Ivan Cof in Friderik Mavrič (ODKD), kot tajnika pa ss. Valentin Rejc in Alojzij Leskošek, ki bosta delovala začasno prvi v Ljubljani in drugi v Celju. Takoj na to se je konstituiral oblastni odbor, v katerega so se izvolili člani Savezne uprave in sicer ss.: Valentin Lebič kot predsednik in Ivan Cof kot podpredsednik oblastnega odbora Splošne delavske zveze Jugoslavije za Slovenijo. Nadalje Ivan Vrečer ter Friderik Mavrič kot člana tega odbora, ki tvori obenem kot ožji odbor za Slovenijo. Za širši odbor so se pritegnile še sledeče podružnice: Litija, Maribor, Ruše, Moste, Liboje, Hrastnik. Nadalje se je izvolilo s. Peterca iz Litije. Za Maribor je ostala izvolitev odprta, ker se mora tamkaj najprej izvesti fuzija z dosedanjim podružnico SDU in ODKD v eno podružnico, katera potem izvoli člana v oblastni odbor. Istotako je ostala izvolitev odprta za podružnico Liboje. Ostale podružnice, katere niso dobile člana v oblastni odbor, bodo tudi zastopane na ta način, da se jih povabi vsikdar, kadar gre za podružnični interes prizadete podružnice. S tem se je dosegel popoln sporazum, tako, da je ustrezno vsem podružnicam in članstvu cele Slovenije.

Obračuni za mesec december 1924 se bodo poslali še od SDU v Celje, od vseh podružnic, od ODKD pa v Moste. Plačevanje prispevkov po pravilniku ORSJ (SDZJ) se prične s 1. januarjem 1925 ter obračunavanje v Zagreb h koncu meseca januarja 1925. Do istega časa se bodo vršili po vseh podružnicah shodi ob prisotnosti s. Haramine iz Zagreba. Oblastni tajniki prevzamejo službo takoj, ter se jih bo za mesec januar 1924 že iz Zagreba vzdruževalo. — Ko je bil dnevni red izčrpan, so se delegati razšli vsak na svoj kraj, da sporočijo svojim članom veliki zgodovinski dan ujedinenja z dne 7. in 8. decem. v Celju. Tako je bila manifestacija ujedinenja zaključena.

A. Č.

Strokovne organizacije in politika.

Predstoječe politične volitve nam dajo zopet priložnost na shodi in članskih sestankih strokov-

nih organizacij razmotrivati o razmerju med strokovnimi in političnimi organizacijami. Strokovna in politična organizacija delavcev imata isti cilj — rešiti delavstvo izpod kapitalističnega jarma.

Strokovna organizacija se bori na gospodarskem polju. Ona hoče materialni položaj delavstva izboljšati. V ta namen izbira pota, katera najhitreje vodijo k uspehu. Če od svoje ravne poti krene včasih nekoliko v stran, je to le v korist delavstva; tako n. pr. s tarifnimi pogodbami, ki značijo nekaj delni sporazum s kapitalom, izboljšujejo materialni položaj delavstva in ga usposabljaajo v boju.

V današnjih dneh se vodi boj za vse večje pridobitve preko javnosti, to je z dnevno in svetovno politiko. Tega ne sme izpregledati tudi delavec in se mora družiti v svojih političnih organizacijah. Cilj politične in strokovne organizacije je torej skupen. Le v metodah se ločita. Vidika njunega delovanja sta različna. Medtem, ko se v strokovni organizaciji vrši bolj podrobno delo na vztraj, znači politična organizacija široko gesto delovanja navzven. Prva mu ustvarja hrbenico in oporo za boj, druga pa vodi boj, predvsem kolikor se tiče javnosti.

Obe organizaciji pa stojita često tudi pred momentnimi dnevnimi nalogami. Jasno je, da kapital na naše priprave ne gleda s prekrižanimi rokami. Odpuščanje z dela v masi, kakor tudi pri posamezniku ima za ozadje često težke industrijske krize, mnogokrat pa je povod samo mržnja podjetnika napram delavcu. V takih slučajih mora iti strokovna organizacija z roko v roki s politično. Prva vodi borbo od moža do moža, druga ustvarja teren in načrt. V pokretu sta obe vezani v skupnost in sta celota v gospodarski borbi. Zatorej se mora strokovna organizacija zanimati za politiko. Članstvo strokovne organizacije mora pristopiti tudi k politični organizaciji. Strokovna organizacija ima velik interes na narodni gospodarski sestavi države in na trgovskih odnosajih. Ona ima pravico vmešavati se v socialno politiko države, na isto vplivati in razširjati. Da strokovna organizacija uspešno vodi boj, mora vse članstvo biti tesno strujeno v bojno vrsto. Pri tem se ne sme ozirati na mnenje posameznika, temveč posluževati se mora politike, ki je po naziranju večine članstva zanjo plodnosna, ker le na ta način je borba uspešna in privede delavstvo do svojega cilja.

Nadaljevanje poročila o intervenciji železničarjev.

V zadnji številki »Delavca« smo poročali o posredovanju deputacije Saveza, Splošnega in strokovnega ter pravovarnostnega društva železničarjev pri generalni direkciji v Beogradu radi 14 različnih zahtev, predvsem pa glede legitimacij, ki so sedaj najbolj pereče vprašanje, ker je njih veljavnost terminirana in bi kljub vsem prejšnjim intervencijam in obljubam imele iste z 31. januarjem izgubiti veljavnost. — Istega dne, t. j. 29. decembra 1924, ko je bila deputacija gotova pri gen. direkciji, se je srečala na hodniku z ljubljanskim direktorjem g. dr. Borkom, ki se je istega dne slučajno tudi mudil v Beogradu.

Deputacija je poročala g. direktorju o vsem, radi česar je intervenirala in mu je ob enem tudi povedala, kakšen odgovor je dobila na posamezne

točke. Nato je rekel g. dr. Borko, da mu naj deputacija na kratko vse to, kar mu je povedala, napiše in še istega dne izroči, da bo imel pregled. Obljubil je, da bo tudi on vse storil, kar je v njegovi moči, bil se je ugodil železničarjem. To je deputacija tudi takoj storila.

Pozneje se je g. direktor nekega dne mudil v Mariboru in se je zlasti v delavnici dalje časa razgovarjal z zaupniki o večini onih vprašanj, o katerih se je interveniralo v Beogradu. Iz izjav g. direktorja pa jasno izhaja, da žal ni na merodajnih mestih v Beogradu potrebne iskrenosti, ker so gospodje od gen. direkcije podali g. direktorju Borku v marsičem popolnoma nasprotno izjavo, kakor so jih podali deputaciji. To pa velja zlasti kar se tiče legitimacij in doplačila mezd, kakor tudi glede delavskega pravilnika.

Glede legitimacij so beograjski gospodje na nemajnem stališču, da kar enkrat je, to je, to se pravi: tudi če so storili kardinalno napako, da se odzamejo okoričene legitimacije delavcem ter zamenjajo z listinami, če tudi to ni z ničemer utemeljeno in če ima pri tem uprava še tako veliko škodo utrpeti, se ne sme v tem popustiti, da ne bo trpel ugled uprave! Deputaciji pa je bilo rečeno, da bode generalna direkcija predlagala ministrstvu, da se ta Sušnikijada popravi, ker so se gospodje prepričali, da ni razloga, da bi se nove legitimacije, ki lahko najmanj deset let trpe, uničilo, pa zamenjalo z netrežnimi lepenkami.

Tudi glede izplačila mezdnih diferenc je baje dobil g. direktor drugačen odgovor, kot pa deputacija, kateri je bilo rečeno, da imajo delavci pravico na doplačilo in da bodo tudi dobili. Ampak — kedar — to se jim ne jamči!

Glede pravilnika se je reklo deputaciji, da se na istem »radi« in da če biti, med tem ko se je g. direktorju pokazalo **že izdelan** pravilnik, ki — po zagotovilu g. direktorja — ni baš slab!

Tudi na glavnem kolodvoru je g. dr. Borko sprejel delavsko deputacijo, ki se mu je predstavila in ga prosila glede legitimacij, glede humanega fonda in doplačila razlik na mezdah od oktobra 1923, kakor tudi glede slabe prevedbe delavcev, katerim je direkcija, že itak po komisiji določene majhne urnine, še naknadno — zmanjšala. Glede legitimacij je tudi tej deputaciji podal g. direktor enake izjave, kot jih je preje podal delavcem v delavnici, češ, da sicer niso delavci oškodovani in da bo težko šlo; ampak če že polagate tako važnost na obliko legitimacij, tedaj bom storil ponovno korake, da se Vam ustreže.

Glede humanega fonda, da bi isti boljše funkcioniral, ker delavci v slučaju bolezni ne dobe po več mesecev bolnine. Nadalje se n. pr. onim delavcem, ki dobivajo pri prometu 20 odstotkov, odtrguje tudi od te vsote prispevke za bolniški fond, ampak bolezni pa ne dobe od tega nobene. G. direktor je omenil, da je že ponovno storil korake, da bi se ta nered čim prej odpravil. Čim prejšnji razpis volitev v ta fond, ki ga uslužbenci sami vzdržujejo, bi bil najboljši ukrep.

Glede doplačila je izjavil g. direktor, da bo gledal, da se vsaj za julij in avgust izplača prometnim delavcem, ki so bili najzadnji prevedeni, kar je neki deputaciji že obljubil. Končno bo tudi glede urnin ukrenil, da se vsaj onim delavcem zvišajo, ki so bili slabo prevedeni.

I. G.:

K problemu jugoslovanske industrije železa in jekla.

Pod tem naslovom je napisal general. ravnatelj Kranjske industrijske družbe na Jesenicah g. K. Noo o t. razpravo v »Novi Evropi« št. 13 in 14, ki je izšla 1. novembra 1924.

Vsled aktualnosti smo razpravo prevedli in jo bomo v prihodnjih številkah priobčili v celoti. O tem vprašanju bomo povedali seveda tudi mi svoje mnenje.

Po razpadu avstro-ogrske monarhije je prešlo v sestav naše države nekaj industrijskih podjetij takozvane težke industrije. Ta podjetja so v narodno-gospodarskem sestavu bivše avstro-ogrske monarhije prilično dobro prosperirala. To je tudi razumljivo, če si predočimo, da je carinska politika bivše monarhije zelo ščitila železno industrijo, medsebojno konkurenco v državi sami pa je onemogočil takozvani železni kartel, ki je v zvezi s carinsko zaščito jamčil vsem domačim podjetjem odjemalcev na domačem trgu. V takih okoliščinah so prišli v polni meri do izraza tudi naravni pogoji poedinih podjetij.

Z razpadom avstro-ogrske monarhije se je ta položaj znatno izpremenil. Zaščitna carina, ki je bila že za časa vojne ukinjena, je ostala še nadalje za našo industrijo prenizka, kartelnih pogodb ni bilo več, nove politične meje so prerezale mnogo naravnih vezi in poslabšale so se na ta način prejšnje naravne ugodnosti mnogim podjetnikom. K temu je treba prišteti še vse one težkoče, katere mora občutiti vsaka industrijska panoga v naši mladi državi. Zato je razumljivo, zakaj se nahaja naša železna industrija od vojne časa sem v permanentni krizi.

Ta nepovoljni razvoj naše težke industrije najbolj ilustrira statistika produkcije surovega jekla naših štirih podjetij (Jesenice, Zenica, Štore, Guštanj), ki izdelujejo kovano železo in jeklo. Produkcija surovega jekla v teh podjetjih je iznesla v minulnem desetletju,

leta:

1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923
117	76	77	75	39	25	23	27	44	51

Produkcija jekla (surovega) je torej od predvojne dobe padla najnižje leta 1920 na 20 odstotkov in se v prošlem letu zopet polagoma povzpela na 43 odstotkov predvojne količine. Kljub temu novemu porastu, ki je razviden iz gornjih števil, je položaj naših podjetij vsekakor vedno slabši, ker kaže statistika za prvo polovico 1924 padanje in to na 36 odstotkov. Delavstvo se zopet odpušča, nekatere tvornice ne delajo po cele mesece; promet, kateri se vrši, je stalno nerentabilen in zvezan z izgubo.

Pri tem stanju te zadeve je popolnoma upravičeno vprašanje:

Ali ima naša industrija železa in jekla sploh še eksistenčne pogoje in je li v narodno-gospodarskem interesu naše države, da z zadostnimi gospodarsko-političnimi ukrepi reši podjetja popolne propasti?

Da odgovorimo na to vprašanje, moramo najprej konstatirati, da ima naša država za razvoj železne industrije dovoljne naravne pogoje s svojimi velikimi zalogami železne rude in ker ima še ne izrabljene vodne sile. Ako nam je že narava dala take ugodnosti, je čisto jasno, da se bodo sčasoma in polagoma tudi s strani države in družbe ustvarile take prilike, da bo začela cveteti industrija železa in jekla v naši državi. Brezdvomno je, da bodo naša sedanja železindustrijska podjetja, čeravno v slabi meri, deležna pogojev naravnega bogastva, akoravno leže na skrajni zapadni meji, dočim so ležišča rude v sredini države. Radi tega morda izgleda razumljivo, ako se narodno-gospodarski ozir v pogledu naše industrije železa in jekla prilično naslednje formulirajo: **opustimo našo sedanjo železno industrijo, ki leži večji del na meji države, da kot našemu narodno-gospodarskemu sestavu tuj ele-**

ment propade in osnujmo z ozirom na naše naravno blago v sredini države novo železno industrijo.

Pogrešnost takega, na prvi pogled logičnega zaključka z ozirom na realno stanje stvari je po našem mišljenju v tem, ker se ne uvažujeta dve okolnosti. Prvič: ako pustimo našo današnjo industrijo železa propasti, postanemo v pogledu industrije železa in jekla za dolgo dobo popolnoma odvisni od inozemstva in bomo s tem za dolgo časa onemogočili upostavitve nove industrije v srednjem delu naše države. In drugič: industrija železa in jekla se lahko razvije v sredini države šele takrat, kadar bodo izgrajene potrebne komunikacije, predvsem, kadar bo imelo bosansko železniško omrežje normalne železniške tire in kadar bo imel vlekakapital (naj si bo domači ali tuji) v vseh smereh naše ekonomske politike zaupanje, da bo država, v kolikor je to v njeni moči, tudi s svoje strani zadovoljivo pospešila razvoj zasnovane industrije, ter da bo potrebnim investicijam zajamčena rentabilnost. Smernice naše narodno-gospodarske politike bi se morale po našem mnenju glasiti takole:

Ne pustimo, da propadajo naša sedanja podjetja železne industrije, ako hočemo, da v doglednem času dogradimo v centru države, na bolj prikladnem mestu, novo industrijo železa in jekla. Izkoristimo našo sedanjo železno industrijo, da bomo za pozneje po mogočnosti očuvali svojo neodvisnost v pogledu produkcije železa in jekla od inozemstva, ter da s postopnim razvojem ustvarimo predpogoje za bodoči razvoj te industrije in da jo prilagodimo našim geografskim prilikam.

Do tega spoznanja žal naša gospodarska politika še ni prišla. Razen števil o produkciji naših tvornic, katere sem zgoraj navedel, nam daje za to našo trditve lepo ilustracijo zbrana statistika o našem uvozu. Ako seštejemo uvozne postavke v izdani statistiki, t. j. ako ugotovimo uvozne podatke glavnih izdelkov, katere naša industrija železa in jekla izdeluje, in bi uvoz brez vsake škode za na-

Pri dopolnjevanju MAGGI-jeve zabele

Cene dopolnjenih steklenic	Štev.	0	1	2	3
	Din	5—	10—	17—	36—

naj se pazi na to, da se zabela dopolni iz Maggi-jeve velike originalne steklenice, ker se v teh steklenicah po zakonu sme shranjevati, oziroma prodajati samo **Maggi-jeva** zabela in ničesar drugega

6998 a

Ker se bliža termin veljavnosti vozniških legitimacij h koncu — t. j. 31. januar — so sklenili delavski zaupniki v Mariboru na svoji seji v ponedeljek 26. januarja, da pošljejo dne 28. januarja ponovno deputacijo h g. direktorju v Ljubljano glede podaljšanja legitimacij, da ne bodo železničarji 1. februarja ostali brez njih. To se je zgodilo in je bila dne 28. jan. delavska delegacija pri direkciji v večjem številu iz Maribora, Ptuja in Ljubljane. Deputacija je opozorila gosp. direktorja, da gre za par dni in se lahko zgodi, da bodo delavci na 1. febr. brez legitimacij. Zato nujno apelira nanj, da ukrene takoj vse mogoče, da se to prepreči, da ne pride do neljubega incidenta, ker med delavstvom vlada ogorčenje in obup. Vsekakor je najbolje, da se legitimacije kratkoma podaljšajo za tekoče leto, med tem pa se naj to vprašanje definitivno uredi, da bo mir. G. direktor je obljubil, da se bo takoj obrnil brzojavno v Beograd in da bo urgiral svoj predlog, da se delavcem puste legitimacije in da jih sme podaljšati. Vsekakor pa bo še pred 1. februarjem dal brzojavna navodila, da se prepreči zmešnjave, ki bi sicer nastale.

Upamo, da bo v zadnjem trenutku gotovo srečala pamet gospodo v Beogradu, da popravi že enkrat neumnost in ob enem škodo, ki so jo povzročili delavcem in železniški upravi Korošcevi »diplomati«.

Zedinjenje železničarskih organizacij v Jugoslaviji!

Ni to lahko, toda tembolj potrebno je. Nobena stroka ni tako enotnega nastopanja potrebna kakor ravno železničarji, ki so po ustroju svoje službe razdeljeni v nebroj kategorij. Seveda je tudi mnogo umetnega tu zraven. To pa je storila železničarska birokracija, da še bolj razbije železničarski proletarijat, da ga lažje obvlada. Birokratizem ve, da imajo železničarji najmočnejše orožje v rokah, če bi se ga hoteli poslužiti, za to je že vse mogoče storil, da železničarjem že v naprej onemogoči vsak korak, ki bi šel za tem, da bi železničarji nastopili solidarno ter se borili proti pretiranemu izkoriščanju, kakor se bore vsi ostali delavci.

Kadar kapitalizem ne more nič več doseči z nasiljem, tedaj se poslužuje drugačnih sredstev, t. j.: zvijače. On skuša na umeten način razbiti in razdvojiti solidarnost železničarjev in ustanavlja čim več novih kategorij in razlik bodisi v plači, kakor tudi v obliki uniform. Ko je to enkrat storil, tedaj pravi železničarju: »Glej, ti nisi to kar je oni, ti si več, ti se ne smeš družiti z onim itd.« Tako se ustvarja takozvani »Kastengeist«, ki se je bil do pred vojne že precej izkoreninil, ki je pa po vojni ravno pri nas vse prepregel in zastrupil. Na-

stale niso le razne verske in nacionalne organizacije ter sekte, ampak neke vrste manija je zavladala med različnimi kategorijami za ustanavljanje vedno novih organizacij, kar je seveda moralo vesti do absurda. Čim več organizacij, tem manj organiziranih! To je dovedlo do tega, da se jugoslovanski železničarji od leta 1920 nahajajo v velikanski gospodarski krizi. Med tem, ko so njihovi prejemki zaostali daleč za naraščajočimi cenami življenjskih potrebščin, so izgubili še vse one ugodnosti ter politične pravice, ki so jih že davno uživali. Postali so sicer na neviden način nekaka črna vojska, ki se jo lahko vsak dan mobilizira proti sami sebi. Skratka, za železničarje postaja zakon o militarizaciji in železničarji se nahajajo, ne, da bi se tega mnogi pravzaprav zavedali, v nekakem permanentnem izjemnem stanju.

Da se temu neznosnemu stanju stori enkrat konec, smo se odločili apelirati na vse železničarje brez razlike kategorije in obstoječih organizacij, da naj vendar enkrat opuste separatizem in se naj združijo v eno samo organizacijo. Nič jih pri tem ne ovira, ker so vsi enako izkoriščani in zatirani.

Ta apel ni takoj imel odmeva, ampak železna sila reakcija je končno vendarle napravila razpoloženje, če tudi še ne pri vseh kategorijah, toda vendar pri veliki večini je to slučaj. Uradniki se ne smatrajo za izkoriščane, zato pri njih še ni bilo tega odmeva. To pa mnogo ne izpremeni na stvari. Dne 21. januarja so se zbrali reprezentanti 12 organizacij ter so v kratkih dveh urah postavili temelj enotni na razredni borbi stoječi organizaciji, za katero so se izjavili vsi zastopniki. Večina stavljenih točk je bila soglasno sprejeta, med tem ko je za principijelno točko: razredni boj bilo 14 za in 4 proti. Mi si brez razrednega boja sploh ne moremo nobene organizacije predstavljati, dokler bo obstojal današnji družabni red, ki deli ljudstvo na dva razreda, in sicer na razred izkoriščevalcev in razred izkoriščanih, ki imata si nasprotujoče interese, kot ogenj in vodo, ki jih ni in jih ne bo nikoli mogoče zediniti, pač pa samo odpraviti. Ko se bo to zgodilo, tedaj ne bo razrednega boja. To pa ni nobena politika, ampak je življenjski boj, ki se mora enkrat dobojevati, v katerem mora biti eden premagan. To je končni cilj proletarijata celega sveta. Mi pa se danes moramo bojevati za enkrat proti takozvanemu grobem izkoriščanju, to je, za golo življenje nas in naših družin. Pri tem pa moramo iskati solidarnosti pri vseh onih, ki so na enak način izkoriščani. Tudi kapitalizem je združen in solidarno izkorišča potom bank vse ljudi enako, ne glede ali so to železničarji ali drugi delavci.

Zato pozdravljamo ujedinenje ter nestrpno pričakujemo, da stopi naše edinstvo čim prej v

rodno gospodarstvo v velikem delu lahko odpadel, dobimo sledeče številke:

Uvoženo je leta:	1920	1921	1922
Polfabrikati iz kovanega železa	2.749	2.393	1.076
Nefazonirano železo v šipkah	8.102	33.386	25.101
Črna ploščevina nad 1 mm debela	2.000	2.898	2.784
Navadna železna žica	328	1.332	1.440
Želez. žica: preoblečena, pobakrena itd.	50	509	319
Žičniki	2.014	8.928	4.467

Skupaj ton 15.243 49.446 35.187

Skupna vrednost tega uvoza je znašala: leta 1920 49.250.000 Din, 1921 104.637.000 Din in 1922 128.524.000 Din. Ako bi narodno-gospodarska politika naše države v prešlih letih bila ščitila domače izdelke, bi naše tvornice za železo in jeklo lahko obratovala v polnem obsegu in statistike uvoza bi izkazovale znatno manjše številke.

Da je uvoz inozemskih izdelkov napram neizkoriščani proizvodnji sposobnosti naših tvornic tako velik, je temu največ kriva nezadostna carinska zaščita. Čim so po vojni vse ostale države poskušale s prohibitivnimi uvoznimi carinami, uvoznimi prepovedmi, posebnimi odredbami proti takozvanemu »dumpingu« itd. — se po mogočnosti obraniti nepotrebnega uvoza, se je carinska politika naše države le v mali meri ozirala na interese domače industrije. Dosedanja carinska tarifa, v primeri s tarifo predvojne kraljevine Srbije, je bila samo malo preurejena leta 1921 in je potrebno, da se zviša, in to ne samo taksa in razpredelba materiala, temveč tudi sorazmerje med poedinimi postavkami. Tako je dosedanja carinska zaščita za dovršene produkte, v nekaterih slučajih, samo relativno, t. j. v razmerju napram vrednostim, nego absolutno nižja od carinske zaščite polfabrikatov, iz katerih se dotični dovršeni produkti izdelavajo. Diametralno nasprotstvo z načelom zaščite domače industrije in domačih izdelkov, dokazuje dejstvo, da so se (na podlagi nekega razpisa iz leta 1920) brez nadaljnjega lahko uvažali in to brez vsake carine — tudi taki

produkti, katere izdeluje v polni meri naša domača industrija.

Iz vseh podatkov, ki nam stoje na razpolago, je jasno razvidno dejstvo, ki je — po našem mišljenju — značilna za našo dosedanja carinsko tarifo: v kolikor je večja vrednost proizvoda, v toliko več je v njih domačega dela in toliko je bila dosedanja carinska zaščita nižja. Z drugimi besedami: naša dosedanja carinska politika je odtegovala svojo podporo domači proizvodnji v toliko večji meri, v kolikor več ji je bila ista potrebna!

Ta carinska tarifa je končno, po dolgotrajnih vsestranskih zahtevah in pritožbah, vsekakor popravljen, pri čem so želje domače železne industrije upoštevane. Ampak ta nova carinska tarifa ima čisto druga dejstva, kakor se je to mislilo takrat, ko se je še na njej delalo: postavke so v tarifi preračunane v zlatu s popolnim ažijem in carinska tarifa ima takoj stopiti v veljavo z dosedanjim ažijem od 800 odstotkov, kar znači, da bo naša industrija faktično uživala le 60 odstotkov one zaščite, katere ji je bila kot upravičena priznana. Jasno je, da se naša carinska politika po vseh svojih žalostnih izkušnjah v zadnjih petih letih v naši industriji, kakor tudi ne sedaj, ko se nahajajo velika in solidno upostavljena podjetja pred usodno odločitvijo glede nadaljnjega obstoja in delovanja, in ko je dokazano, da se mora uspešna valutarna politika naslanjati na čim uspešnejši razvoj vseh produktivnih sil v državi — ni še odločila, za one ukrepe, kateri so se v poslednjem času smatrali za pravilne in potrebne.

Na tak način se problem jugoslovanske industrije železa in jekla ne da za državo in za našo narodno pridobitev zadovoljivo rešiti. Na ta način ne bomo nikdar prišli do bujne domače železne industrije in to ne na meji in ne v sredini države. Na ta način bomo prišli polagoma, pa sigurno, v tak položaj, da bo naša država v pogledu produkcije železa in jekla postala povsem odvisna od inozemskih pridobitnih odnosov in v pogledu cene železa in jekla od inozemskega kartela. (Nadaljevanje sledi!)

življenje. Ako vsi mislijo pošteno in nikdo ne zasleduje zahrbtnega, tedaj lahko rečemo: **Edenju dvajseti januar** bo z zlatimi črkami zapisan v zgodovini jugoslovanskega proletarijata!

Naše organizacije.

Kovinarji.

Izid volitev delavskih zaupnikov v tovarnah K. I. D. na Jesenicah, Javorniku in Dobravi.

Volilnemu odboru so bile predložene štiri kandidatne liste in sicer za tovarno na S a v i:

1. Savez Metalskih radnika Jugoslavije, ki je dobil od oddanih 1078 glasov 451 glasov in 9 zaupnikov; od leta 1924 napredovali za 33 glasov.

2. Narodni socialisti so dobili 93 glasov in 2 zaupnika; od leta 1924 napredovali za 4 glasove.

3. Klerikalci so dobili 248 glasov in 5 zaupnikov; od leta 1924 so nazadovali za 41 glasov.

Vložena je bila tudi lista S. R. M. I. in O. J. (nezavisna), katero je pa volilni odbor moral razveljaviti, ker je bila ta organizacija razpuščena. 250 oddanih glasovnic je bilo neveljavnih, od katerih odpade 174 na od volilnega odbora nepriznana kandidatno listo S. R. M. I. in O. J., 76 glasovnic je bilo deloma praznih, ali drugače neveljavne. Količnik je znašal 51.

Za tovarno na Javorniku so bile vložene tri liste in sicer:

1. Savez Metalskih radnika Jugoslavije, ki je dobil od 321 oddanih glasov 298 glasov in 4 zaupnike; od leta 1924 nazadovali za 30 glasov.

2. Narodni socialisti so dobili 30 glasov in 1 zaupnika; v letu 1924 niso še imeli liste.

3. Klerikalci so dobili 59 glasov in 1 zaupnika; od leta 1924 so nazadovali za 6 glasov.

Količnik je znašal 46.

Za tovarno elektrod na Dobravi sta bili vloženi dve listi in sicer:

1. Savez Metalskih radnika Jugoslavije, ki je dobil od oddanih 256 glasov 184 glasov in 5 zaupnikov.

2. Narodni socialisti so dobili 58 glasov in 1 zaupnika. Leta 1924 je bila vložena lista samo za S. M. R. J. Količnik je znašal 40.

Konečni rezultat iz vseh treh tovarn je ta, da ima S. M. R. J. v vseh treh tovarnah 18 zaupnikov in ostali dve organizaciji pa 10. Izid teh volitev nam jasno kaže, komu delavstvo zaupa in komu ne in kdo je rušilec enotnosti delavskega pokreta. Volilci so pri volitvah sodili po delu in zaupali onim, ki so v težkem in odgovornem delu vztrajali in delali za dobrobit celokupnega delavstva in enotnost organizacije.

Zaupniki, izvoljeni na listi S. M. R. J. se pa gotovo zavedajo, da so zaupniki brez organizacije to, kar je kovač brez kleš in bodo naprej vztrajali pri delu za dobrobit celokupnega delavstva in za upostavitve močne in enotne organizacije S. M. R. J. v vseh treh tovarnah.

Opozarjamo delavstvo vseh treh tovarn na razglas ravnateljstva z dne 16. januarja t. l. ki se glasi:

Razglas.

Z ozirom na splošno prodajno krizo, vsled neprestanega padanja cen železnih izdelkov in spriču opasnosti pomanjkanja vode za pogon obratnih naprav nam grozi nevarnost, da se bo moralo obratovanje v naših tvornicah v kratkem času še bolj omejiti.

Z ozirom na to si pridržujemo pravico, po 14 dneh od današnjega dneva znižati v posameznih obratih čas tedenske zaposlenosti delavstva na neobhodno potrebno mero, ne da bi pri tem zaradi manjšega zaslužka ali zaradi periodične nezaposlenosti prizadetih mogli priznati kako odškodnino.

Ta razglas se objavlja že sedaj zaradi tega, da bo vsakomur mogoče, da pravočasno odpove, kdor se z našim pri-
držkom ne bi strinjal.

Jesenice-Fužine, dne 16. januarja 1925.

p. pa. Kranjska Industrijska družba.
Karl Noot l. r.

Iz tega razglasa je razvidno, da bo vodstvo tovarne vse potrebno ukrenilo za varstvo svojih koristi in je sedaj mirno potrebno, da tudi delavstvo ukrene vse potrebno, da brani svoje koristi.

Šikaniranje delavcev in delavk s strani nekaterih gospodov je postalo že nekaj vsakdanjega. Navedemo naj samo en slučaj. Nekaj delavk je bilo zaposlenih pri zasilnem delu in so izkladale drva. Organ, ki jih je nadziral je priznal, da se te delavke pridno delale. Prišel pa je upravitelj inž. Šušteršič in jih nadržal: »Izginite proklete babe...« Delavke so morale delo zapustiti in iti domov in so pri tem izgubile poldnevno mezdo. O olikih in manirah tega gospoda in še nekaterih drugih se vodi evidenca in upamo, da bo prišel čas, ko jih bomo naučili boljše olike in manire.

Propagandni odsek kovinarjev.

Guštanj. Pod tem naslovom smo v zadnji številki priobčili članek, ki je grajal postopanje ravnatelja jeklarne na Ravnah radi neizvajanja zako-

na 1154 b. G. ravnatelj nam je z ozirom na ta naš članek poslal odgovor, katerega se predloži vsakemu na novo sprejetemu delavcu v podpis in dopis sledeče vsebine:

»Z ozirom na članek, ki ga je priobčil Vaš cenj. list dne 15. t. m. o ravnateljstvu Jurija grofa Thurnskega jeklarne na Ravnah, si dovoljujemo poslati Vam en izvod pogodbe glede § 1154 b ter se vzdržujemo vsakega komentarija.«

Temu dopisu je bil priložen dogovor sledeče vsebine:

»Med podpisanim kot delojemalcem in Jurija grofa Thurnskega jeklarne na Ravnah kot delodajalcem velja za čas zaposlenja prvega sledeči

Dogovor.

Mesto po določbah § 1154 b avstr. obč. drž. zakona delojemalcu pristoječih plačil veljajo sledeče določbe:

1. Podjetje plača 70 odstotkov osnovne plače in to šele od tretjega dneva počenši do največ sedmega vstetega dneva v sledečih treh slučajih:

a) v slučaju bolezni, b) v slučaju nezgode, c) v slučaju kontumaca.

Bolniško podporo, katero prejema delojemalcem v tem času na podlagi javno-pravnega zavarovanja, sme podjetje v celoti odtegniti od plače.

2. Podjetje plača v slučaju smrti v rodbini delojemalca skozi dni 70 odstotkov osnovne plače. Pod rodbino se razumejo samo žena in otroci.

3. V slučaju zdravljenja delojemalca v bolnici dobi njegova rodbina (žena in otroci) skozi celi čas 50 odstotkov osnovne plače. Bolniška podpora, ki se izplačuje v tem slučaju na podlagi javno-pravnega zavarovanja, pa pripade za ta čas podjetju.

Podpisani delojemalcem, kateremu se je ta dogovor prečital in raztolmačil, se podvržem istemu s svojim prostovoljno danim podpisom (križem).

Podpis delojemalca:

Stampilja podjetja mesto

podpisa delodajalca:

Ker se je g. ravnatelj vzdržal vsakega komentarija, ga bomo pa mi napisali.

Predvsem nas veseli, da je naš članek zadel v živo in da je g. ravnatelj to stvar vzel resno. Kakor smo informirani, je kovinarska organizacija že predlansko leto predložila ravnateljstvu predlog, s katerim naj bi se to vprašanje sporazumno uredilo in to za vse delavstvo enako. G. ravnatelj je pa ta predlog odklonil. Sedaj smo pa na žalost konstatirali, da hoče g. ravnatelj ta zakon obiti in to na ta način, da predloži vsakemu na novo v delo sprejetemu delavcu gori navedeni dogovor v podpis, s katerim se mora delavec v veliki meri odpovedati ugodnostim, ki mu jih nudi § 1154 b. Če bi ravnatelj res hotel delavcu pomagati v stiski, bi moral sprejeti predlog, katerega mu je predložila organizacija v podpis in ne delavcem usiliti nekaj drugega, s čemur se ne morejo strinjati.

Sedaj si pa ogledimo ta dogovor s praktične strani in vzemimo za primer, da delavec s plačo Din 50.— dnevno za dobo 10 dni oboli in videli bomo, kaj mu nudi zakon 1154 b in kaj dogovor g. ravnatelja.

Delavec ima prejeti za dobo 10 dni: po zakonu: po dogovoru:

od podjetnika Din 140.04 Din 185.—

od boln. blagajne » 266.60 » 133.30

Din 406.64 Din 318.30

Iz tega sledi da dobi delavec na podlagi dogovora g. ravnatelja Din 88.34 manj, to je, da podjetje prispeva na mesto Din 140.04 samo Din 51.70. To glede 1. točke gornjega dogovora.

Kar se tiče 2. točke dogovora, pa konstatiramo, da je delavec, ki ima po zakonu v slučaju smrti v rodbini dobiti za tri dni polno plačo, to je v našem slučaju $3 \times 50 \text{ Din} = 150$.— po dogovoru pa dobi samo za 2 dni, to je $2 \times 50 \text{ Din} = 100$.— in je torej za celih Din 80.— oškodovan.

K zadnji točki, t. j. 3. točka, pa tole: Iz izkušenj vemo, da je delavec, ako oboli in se mora zdraviti v bolnici, da ga ista drži po največ 14 dni in potem ga zopet odda v domačo oskrbo in to zlasti poročene delavce. V takem slučaju nudi dogovor g. ravnatelja oženjenemu delavcu 50 odstotkov osnovne plače — ako zasluži Din 50.— dnevno Din 25.— dnevno za časa zdravljenja v bolnici, kar znese Din 350.— za 14 dni in od teh Din 350.—, k katerim pa prispeva bolniška blagajna Din 186.20, tako da dobi delavec od podjetja samo Din 163.80. To je res velikodušna podpora g. ravnatelja!

Slabo stran tega »dogovora« bi se še lahko na dolgo in široko obravnavalo in smo se zaenkrat omejili samo na navedene konstatacije. Delavstvo od g. ravnatelja družega ne želi, kakor to da sprejme predlog organizacije in če to ne, da respektira tozadevna zakonska določila.

Članom podr. S. M. R. J. na Jesenicah, Javorniku in Dobravi.

Občni zbori se vršijo za podružnice Jesenice, Javornik in Dobrava dne 15. februarja 1925.

In sicer za podr. Jesenice ob 9. uri dopoldan v Delavskem domu na Savi. Za Javornik, ob 2. uri popoldan v gostilni pri Žvabu. Za Dobravo ob 3. uri popoldan v gostilni pri Urbaniku.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in kontrole.
3. Volitev novega odbora.
4. Razno.

Predsedniki so odgovorni, da bo vsake podružnice občni zbor pravočasno prijavljen politični oblasti.

Sodrug in sodružice, udeležite se polnoštevilnih občnih zborov svojih podružnic.

Okrožni propagandni odsek
gorenj. kovinarjev.

Rudarji.

Zagorje. Pri nas smo obhajali dne 28. dec. p. l. redko a veličastno slavnost. Otvorili smo namreč nov »Zadružni dom« konzumnega društva »Posavje« na Lokah. Sodr. M. Čobal je ob otvoritvi v vznesenih besedah orisal 30-letni potek njegovega delovanja v Zagorju za socialistično misel. Njegovo največje veselje pa je to, da je dočkal v sredi svojih sodrugov, ob priliki svoje 60-letnice, tudi to, da mu je možnost dana, prvič nastopiti v lastni delavski dvorani, katero so v prvi vrsti pomagali ustvariti pridne roke in pa velika požrtvovalnost zagorskih sodrugov. Na to je dramatični odsek »Svobode« v Zagorju ob zvokih godbe »Godbenega orkestra« uprizoril igro »Verigo«, dramo v treh dejanjih, za katero so igralci želi polno priznanje. Po igri se je razvila prosta zabava. Nabito polna dvorana dokazuje, da naše delavstvo in občinstvo uvaža kulturne prireditve in vzgoje. Naj bo ta dom res zavetišče in pribežališče vseh proletarcev zagorske doline, kateri si po trudapolnem delu zaželi proletarskega razvedrila. — In ti, zagorska mladina! Starejši sodrugji smo ti potom trudapolnih naših rok postavili ta dom, z namenom, da prihiš pod njegovo okrilje, koder si okrepiš telo in izbistriš svoj razum, da se tako usposobiš, da postaneš enkrat zdrav temelj socialistične misli in del tiste velikanke proletarske armade, katere namen je: odprava sedanje krivične človeške družbe in ustvarjenje nove, pravičnejše človeške družbe.

Mednarodni pregled.

Archie Crawford, vodja delavstva v Južni Afriki, je pred kratkim umrl. Crawford je bil eden najodličnejših zastopnikov organiziranih delavcev v Južni Afriki ter voditelj generalnega štrajka l. 1914, pri katerem je, kakor znano, napadla armada neoboroženo delavstvo. Crawford je moral na povlečje generala Smutsa zapustiti deželo. Pozneje pa je dobil dovoljenje, da se sme zopet vrniti v Južno Afriko, vendar pa se je branil podpisati izjavo, da v času vojne ne bo organiziral nobenih štrajkov več. Crawford je zastopal na washingtonski konferenci južno-afrikanstvo in je bil ponovno od južno-afrikanke vlade imenovan za zastopnika delavstva za internacionalne delavske konference. Bil je tajnik južno-afrikanke delavske zveze in je kot tak v zadnjih letih mnogo pripomogel k razvoju gibanja strokovnih organizacij. V zadnjem času

je bil Crawford izpostavljen različnim napadom od strani organiziranih delavcev, toda težko je presoditi, če so bili isti opravičeni. Udeležil pa se je internacionalnega kongresa strokovnih organizacij, ki se je vršil na Dunaju leta 1924 še vedno kot zastopnik delavstva Južne Afrike.

K smrti Samuela Gompersa. Samuel Gompers, ki je pred kratkim v starosti 74 let umrl, je bil eden najodličnejših voditeljev strokovnih organizacij. — Združene države se v splošnem smatrajo kot enotna dežela, medtem ko ima v resnici vsaka država zase svoje interese, svoj razvoj, kot posamezne dežele v Evropi. Kdor zna pravilno preценiti vse ovire, ki bi se morale premagati, če bi se n. pr. v Evropi hotelo organizirati gibanje strokovnih organizacij v latinskih deželah na isti način, kot v germanskih deželah, ta si more predstavljati tudi težkoče, ki so v zvezi s problemom organiziranja v Združenih državah. Tam so delavci, ki še vedno na to računajo, da postanejo milijonarji, medtem, ko nekateri, ki so bili od agentov pripeljeni v državo, ne znajo ne brati in ne pisati. — Še dandanes imajo strokovne organizacije polno ovir, a pred 40. leti so bile te še večje. — Gompers pa je te težkoče premagal in veliko pridobil za »skilled laborer« (učene delavce). Sisteme evropskih delavskih organizacij ni nikdar odobraval. Gompers ne smemo smatrati kot voditelja razrednega boja, ki ga vodi delavstvo proti obstoječemu družabnemu redu, temveč je bil predstojnik organizacij, ki se bojujejo za interese svojih članov. Zavzemal se je samo za boj med izobraženimi, pridnimi delavci in delodajalci. Na tem polju je mnogo dosegel. Leta 1919 je moral na seji v Washingtonu zagovarjati pravice obstoja strokovnih organizacij napram veleindustrijalcem. Vendar pa so bila mnenja med Gompersom in voditelji delavstva v Evropi različna, kar pa naj ne ovira nikogar, da ne bi priznal veliko delo Samuela Gompersa.

Obnovitev strokovnih organizacij v Italiji. Izgleda, da je era fašizma, ki je strokovne organizacije v Italiji razoral, premagana. Sploh kažejo vsa znamenja, da je pošast fašizma, ki je nastopila proti delavstvu in njegovim organizacijam z brezprimernim fanatizmom, brezprimerno brutalnostjo in terorjem na sklonu svojega nevrednega življenja. Delavstvo se trumoma zopet vrača v svoje stare, socialistične, razredne strokovne organizacije. V zopetni upostavi svojih strokovnih organizacij prednjačijo zlasti kovinarji, stavbeni delavci in tekstilni delavci. K razveseljivemu pojavu je mnogo pripomoglo tudi dejstvo, da se umetno zgrajene fašistične strokovne organizacije nahajajo v razkroju. Nihče se več ne vda iluziji, da bi čez noč stvorjene fašistične strokovne organizacije mogle ali pa sploh hotele ukreniti kaj v prid delavstva. Upajmo, da se bo italijansko delavstvo izkazalo vredno svoje stare tradicije.

Zbirke stavkovnega sklada za steklarje v Zagorju in Hrastniku. II. izkaz (od 10. januarja dalje). Mednarodna zveza steklarjev v Parizu 1705 Din; Osrednje društvo oblačilnih delavcev, Ljubljana 250 Din; zbrano na konferenci v Celju 4. I. 1925 117 Din; Savez Metal. Radnika Jug., Javornik 45 D; Savez Metal. Radnika Jug., Ljubljana 92.25 Din; Osrednje društvo živil. del., Celje-pek 5 Din, skupaj 2214.25 Din. I. izkaz 16.352.25 Din, skupaj 18.566.50 Din. — Mnoge podružnice še do danes niso poslale za nabiranje stavkovni sklad obračunov. Pozivljamo jih ponovno, da to nemudoma store. Vrnejo naj nabiralne pole in nabiralne bloke. Zaupnike v Zagorju in Hrastniku opozarjamo še prav posebno, da zbirke za stavkovni sklad ne moremo priobčiti, dokler nam ne pošljejo obračunov. Vse nabiralne pole in nabiralne bloke, ki smo jim jih poslali, morajo vrniti Strokovni komisiji, da jih pregleda in napravi seznam. O obračunani stavkovni podpori, ki so jo oddali direktno stavkovnemu odboru, morajo poslati potrdila. — Tajništvo Strokovne komisije v Ljubljani.

Zahvala. Podpisani se najlepše zahvaljujem vsem cenj. darovalcem in nabiralcem, kakor tudi Osrednjemu društvu živilskih delavcev, podružnica Celje, za poslano mi božično darilo v znesku 235 dinarjev. — Ivan Dobovičnik, pekarska četa Bp. D. O., Skopljje.

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: Franc Svetek. — Odgovorni urednik: Alojzij Čeh. — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

Zahvala.

Podpisani se tem potom najiskrenejše zahvaljujemo vsem onim, ki so spremili našega blagega nepozabnega očeta in soproga

Josip-a Pichler-ja

na njegovi zadnji poti. Srčna hvala tudi vsem onim, ki so nas materielno podpirali za časa dolgotrajne bolezni našega očeta. Najlepša hvala tudi tiskarji V. Abel v Hrastniku za njeno res izdatno pomoč.

Zagorje, dne 12. januarja 1925.

Družina Pichler-Jurak.

Kar ne veš vprašaj

Univerzalni informativni biro

„A R G U S“

Knez Mihajlova ul. 35, Tel. 6-25

BEOGRAD

(Pasaž Akademije Nauka)

Sodrugji!

Zahtevajte po vseh
brlvnicah, kavarnah,
gostlinah „Delavca“
„Delavec“ naj ne
manjka v nobenem
javnem lokalu!

STROJNE

ključavničarje, strugarje, livarje, modelne mi-
zarje, samo starejše moči, sprejme industrijsko
podjetje v Sloveniji. Za neoženjene stanovanje.
Ponudbe z navedbo prakse pod „Praksa“ na
Anončno ekspedicijo AL. MATELIČ,
Ljubljana, Kongresni trg 3.